

Könyvtárak az Európai Közösség „Az információs társadalom technológiái” (IST) programjaiban

Dippold Péter

Annak bizonyítására, hogy a könyvtáraknak milyen fontos szerepet tulajdonítanak az Európai Unióban, elegendő talán az a tény, hogy a Közösség az 1990-es évek elejétől folyamatosan támogatja a könyvtári információ- és kommunikációtechnológiai fejlesztéseket. A harmadik keretprogramban (közkeletű rövidítéssel FP3), amely 1990-ben kezdődött, a könyvtárak a hét fejlesztési terület egyikét alkották. A következő periódusban, amely az 1994–1998 közötti időszakban zajlott, a könyvtárak szintén önálló programok keretében pályázhattak: ekkor 13 programra írtak ki felhívást.¹ A támogatás az ötödik keretprogramban (FP5) is tovább folytatódott az 1998–2002 közötti periódusban.

A közép- és kelet-európai országok könyvtárai számára 1994-től vált lehetővé az uniós programokhoz csatlakozás. Ekkor az Európai Bizottság és az

Európai Tanács közös konferenciájára (Library development in Central and Eastern Europe: from assistance to co-operation. An investment for the future) már meghívást kaptak a kelet-és közép-európai országok szakemberei is. A konferencia nyomán született döntés arról, hogy a régió intézményei csatlakozhatnak a már folyó programokhoz. Az Európai Bizottság tíz országgal kötött együttműködési megállapodást a programokban való részvételről. Ezek: Bulgária, Csehország, Észtország, Lengyelország, Lettország, Litvánia, Magyarország, Románia, Szlovákia és Szlovénia voltak. Az 1994–1998 közötti pályázati periódusról készült kimutató szerint hazánk viszonylag aktív volt, a 22 közép- és kelet európai résztvevő között hat magyar szerepelt (összehasonlításképpen az utánunk következő lengyelek mindössze három intézménnyel ren-

delkeztek). A kilenc programban részt vállaltak magyar intézmények, könyvtárak, kormányzervek és magáncégek is.²

Az ötödik keretprogram (FP5)

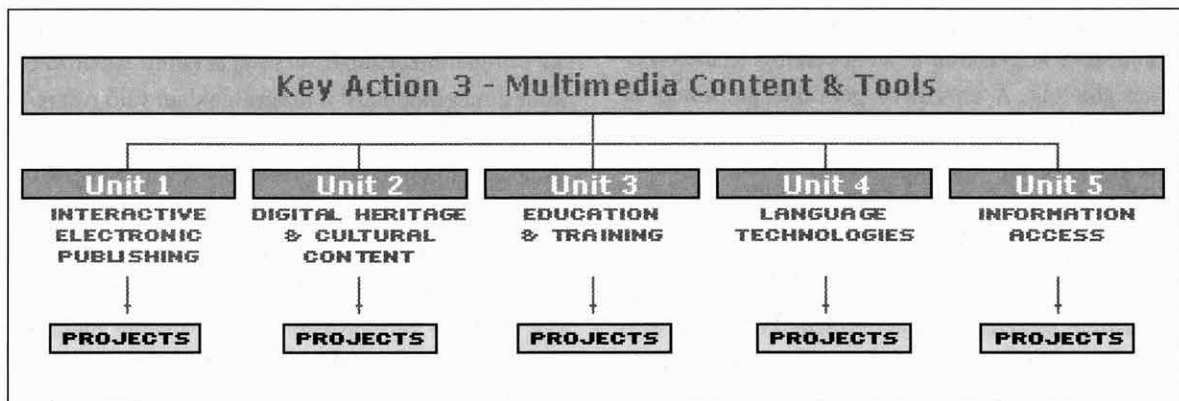
Az 1998-ban kezdődött ötödik keretprogram más tematika alapján alakította ki pályázati rendszerét, filozófiája jelentősen különbözött az elődeitől. A program megalkotóinak célkitűzése az volt, hogy a jelentősen csökkentett számú kutatási terület azokra a társadalmi-gazdasági kihívásokra koncentráljon, amelyekkel Európa ekkor szembesült. A kutatási területeken belül kombinálták a technológiai, ipari, gazdasági, társadalmi és kulturális szempontokat. Tehát nem az intézmények oldaláról indultak ki, hanem a fejlesztési cél megfogalmazásából, amelyhez azután a különböző területeket képviselő intézmények hozzáadhatták sajátos profiljukat. Ez a könyvtárak szempontjából azt jelentette, hogy míg korábban elkülönített könyvtári tematikai programokra pályáztak, most újabb lehetőségek adódtak számukra a pályázati kiírásokban megfogalmazott céloktól függően.

A keretprogram összesen 23 ún. kulcsakciót fogalmazott meg, amelyek többsége nem tartozott kifejezetten a könyvtárak szokásos célterületei közé; ezek általában a társadalmat tágabban érintő témák voltak: pl. életminőség, energia, környezetfejlesztés stb. Közülük a legtöbb lehetőséget a könyv-

tárak számára a „**Az információs társadalom technológiái**” (IST) összefoglaló cím alatt futó akcióprogramok nyújtották. Ez a kulcsakció természetesen további alprogramokra tagolódott, melyek között sok könyvtár megtalálta helyét a „multimédia tartalmak és eszközök” című akcióban, annak is a „digitális örökség és kulturális tartalom” részprogramjában.

Az IST program mellett az Európai Unió egy másik politikai jellegű kezdeményezéssel, az **eEurope** programmal erősítette meg szándékát a digitális technológiák fejlesztésére. Az Európai Bizottság 1999. decemberében fogadta el ezt a kezdeményezést, amely a tagországok digitalizálási tevékenységét fogja össze.³ E két program határozza meg az Európai Unió közép- és hosszú távú politikáját, és folytatódik a 2002-ben indult hatodik keretprogram tematikájában is.

E cikknek nem célja, hogy az Európai Unió teljes pályázati rendszerét áttekinthesse (ehhez feltehetően nem is lenne elégséges a Könyvtári Figyelő egy számának terjedelme...). A lehető legrövidebb úton igyekeztem eljutni a könyvtárak szempontjából kulcsfontosságú DIGICULT programhoz, amelyhez számos ponton kapcsolódnak Európa – köztük Magyarország – könyvtárai.

Digitális örökség és kulturális tartalom (DIGICULT)

A következőkben a kulturális örökséghez kapcsolódó projekteket összefogó DIGICULT programot ismertetem (1998-2002).

Mint említettem, a keretprogram filozófiája szerint a pályázatoknak nem egyes intézménytípusok, hanem a támogatásokon keresztül a társadalomra és gazdaságra tett hatás erősítése volt a célja. Ezért az IST kulturális programokért felelős szervezete (Cultural Heritage Applications Unit) ennek szellemében egy jelentést készített a beérkezett pályázatok társadalmi-gazdasági hatásának vizsgálatáról a digitális örökség és kulturális tartalom témakörben. A vizsgálat kimutatta, hogy a programok a következő négy területen lehetnek jelentős befolyással az európai társadalmakra:

- ☉ a tartalom-előállítással foglalkozó, vagy abba bekapcsolódó intézmények számára bemutató helyek és üzleti modellek kifejlesztése;
- ☉ az egyének és a digitális szolgáltatások közötti természetes és felhasználóbarát párbeszéd (interakció) javítása;
- ☉ az állampolgárok tudásának gazdagítása a kultúrához és a tudományos eredményekhez való jobb hozzáférés által, továbbá az információs társadalom tudásbázisának és készségeinek fejlesztése az intézmények, szervezetek és egyének fokozódó részvétele révén a tanulásban;
- ☉ az európai polgárok nyelvi sokszínűségének megőrzése, ami egyúttal a nyelvek közötti kommunikációt is segíti a globalizálódó piac körülményei között.⁴

A könyvtári pályázatok egyértelműen a kulturális örökség témája köré csoportosultak. A DIGICULT kutatási témái alapján ez egyáltalán nem meglepő, hiszen ezek több szinten találkoznak a könyvtári fejlesztések trendjeivel.

A témakörök a következők voltak: **digitális könyvtárak** támogatása; a múzeumok, könyvtárak, levéltárak kulturális kincseihez való **felhasználóbarát hozzáférés** biztosítása; a múlt **újszerű** bemutatására irányuló **technikák** kidolgozása; a helyi, regionális kulturális örökség **dokumentálása**.

Meg kell jegyezni, hogy az ötödik, és még inkább a következő, hatodik keretprogram is főképpen a technológiai fejlesztést célozta meg, a programokból igazán profitáló intézmények nem csak a közszférából kerültek ki. A projektekben együtt vettek részt a köz- és magánszektor különböző szereplői: könyvtárak, múzeumok és galériák, levéltárak, régészeti adatbankok, műsorsugárzók archívumai, film- és videoarchívumok, iskolák, egyetemek és kutatóközpontok, elektronikus szolgáltatók, információs és telekommunikációs társaságok, multimédia cégek és gyártók is.

Ebben a körben a könyvtáraknak széles körűen kellett lobbizniuk a pályázatok elnyerése érdekében. Csak azoknak a könyvtáraknak volt lehetőségük a bekapcsolódásra, amelyek fejlett partneri kapcsolatokkal rendelkeztek, és informatikai-technológiai fejlesztést tűztek ki célul. Természetesen a digitális könyvtárak és a hozzáférési technológiát fejlesztő intézmények előnyt élveztek a pályázatok során. A projektek áttekintése alapján megállapítható, hogy a munkamegosztásban a közintézményként működő gyűjtemény általában a tartalmat, a technikai partner a fejlesztést-technológiát adta a tevékenységhez.

A DIGICULT programban megfogalmazták, milyen haszonnal jár a közgyűjtemények számára a részvétel:

- ☉ fejlesztik a hozzáférést saját gyűjteményükhöz, mégpedig minőségi és mennyiségi szempontból egyaránt;
- ☉ erősödik a speciális célcsoportok elérésének lehetősége (fiatalok, hátrányos helyzetűek stb.);
- ☉ szélesítik oktatási tevékenységüket (pl. on-line tananyagok készítésével);

- ☉ biztosítják gyűjteményük jövőbeli elérését (pl. komplex kiállítások hosszú távú digitális megőrzésével);
- ☉ bevételeket termelnek digitalizált gyűjteményeik hasznosításából a web-kereskedelemben;
- ☉ a felhasználók számára pedig lehetségessé válik, hogy:
  - könnyen kereshessenek a kulturális örökség területén magas színvonalú információkat on-line adatbázisokból, amelyek az elektronikus tanulásban és a kutatásban egyaránt hasznosíthatók,
  - on-line módon kezelhessék a digitális műalkotásokat (pl. saját digitális gyűjteményt hozhatnak létre), közös érdeklődési területükön mások számára is közzétehetik és dokumentálhatják anyagaikat (pl. saját személyes élményeikkel, emlékekkel hozzájárulhatnak a helytörténeti archívumokhoz), élvezzék a kulturális örökséghez kapcsolódó szolgáltatások elérésének új, felhasználóbarát lehetőségeit (pl. kulturális-történelmi számítógépes játékok, interaktív kalauzok, amelyek múzeumok honlapjaihoz kapcsolódnak az interneten stb.).

A DIGICULT program keretein belül 1998-tól kezdődően öt felhívást adtak ki, amelyekből több közül érintette a könyvtárakat. Ezek az interaktív elektronikus publikációkkal, a digitális örökséggel és kulturális tartalommal, képzéssel és tréninggel, nyelvi technológiákkal, valamint az információk elérésével kapcsolatosak voltak. A DIGICULT 110 projektet fogadott el, ezek 35 országból 688 partnert fogtak össze⁵. Szakterületi megoszlás szerint a pályázók 40%-a a kulturális, 30%-a az ipari, és 30%-a a kutatási szektorból került ki.

Néhány projekt a DIGICULT keretében

A digitális könyvtárak együttműködésének tipikus példája a **DELOS** projekt⁶. A digitális könyvtárak

kiválósági hálózata program 1996-tól az Európai Unió negyedik keretprogramjának keretei között indult, majd „Az információs társadalom technológiái” alprogramjaként 2000-tól folytatódott. Fő célkitűzése a digitális könyvtárakkal kapcsolatos kutatások előmozdítása, az elért eredmények bemutatása, a közös üzemeltetés problémáinak megoldása, modellek és technikák kipróbálása, szabványok meghatározása és kapcsolatépítés a fentebbi problémákkal foglalkozó kutatókkal. Tevékenységi formában nagy hangsúlyt kap az alap kutatás és az oktatás. A programban 52 európai intézmény vesz részt, többek között egyetemek, kutatóintézetek és könyvtárak.

A DELOS programban magyar részről a kezdetektől részt vesz a Magyar Tudományos Akadémia Számítástechnikai és Automatizálási Kutatóintézete. A Könyvtári Intézet a program vége felé lengyel közvetítéssel csatlakozott a projekthez. Részvételünk egyik eredménye az a konferencia is, amelynek előadásai a Könyvtári Intézet honlapján olvashatóak⁷, valamint tapasztalatcserék szervezése egyéb intézmények, többek között az OSZK és a Neumann Ház bevonásával.

A **Cultivate** program tevékenységi területe a könyvtárakat, múzeumokat és levéltárakat ölelte fel. Elsődleges célja az említett három területen keletkezett információk áramoltatása, kereshetővé tétele, a kulturális örökség intézményeinek közös európai hálózatba csatlakoztatása volt. Az információk egymás szintjét képviseli a Cultivate Interactive című web-magazin, amely angol nyelven elérhető a Cultivate EU honlapján⁸. A magazinban számos cikk olvasható az IST által szponzorált projektekről, illetve a kutatási eredményekről. Az e-folyóirat rengeteg linket is tartalmaz hasonló jellegű kutatásokhoz, talán a legteljesebb gyűjteménye a DIGICULT programmal kapcsolatos cikkeknek. A harmadik, személyes információs szintet a Cultivate-list elektronikus levelezőlista képviselte, amely lehetőséget adott az érdeklődőknek kérdéseik feltételére, illetve a partnerek rendszeres kapcsolattartására. A

Cultivate program megkönnyítette az áttekintést a múzeumok, könyvtárak és levéltárak különböző adatairól, szolgáltatásairól, produktumairól. A program több információs szinten nyújtott szolgáltatásokat, elsősorban koordinációs tevékenységgel erősítette a három közgyűjteményi terület közötti kapcsolat fenntartását.

A **PULMAN** program a közkönyvtárak, helyi múzeumok és levéltárak együttműködésének és teljesítményének erősítésére indult 2001-ben. A projekt tevékenysége szervesen kapcsolódott a már említett eEurope akciótervhez, beleértve a modern közszolgáltatások fejlesztését, mint pl. az e-kormányzat, e-tanulás, e-egészségügy stb. A projekt távolabbi célkitűzései között szerepel a nemzeti internet elérési pontok kiépülése után a helyi digitális tartalmak fejlesztése, amely lehetővé teszi a különböző típusú közgyűjtemények helyi szintű együttműködését. A programnak sikerült megvalósítani egy valóban európai szintű összefogást a közgyűjtemények területén: 37 ország vett részt munkájában. Egyik legfontosabb kézzel fogható eredménye egy 20 nyelvre lefordított útmutató⁹, amely a digitális formában meglévő, közkönyvtárak számára fontos szolgáltatásokat tartalmazza. A program magyarországi szervezője, a Publica Magyar Könyvtári Kör, különös figyelmet fordított rendezvényei során a hátrányos helyzetű felhasználóknak nyújtandó szolgáltatásokra. A PULMAN projekt zárásaként tartott konferencián 2002. márciusában nagy hatású kiáltványt fogadtak el, amely hosszú távon meghatározza a közkönyvtárak leendő feladatait, tevékenységi körét. Az Oeirasi Felhívás nevű dokumentum magyar fordítása is elkészült, publikálása a szakajtóban folyamatban van.

Említésre érdemes az elmúlt időszak projektjei közül a TEL, amely nemzeti könyvtárak digitális állományához való közös hozzáférést dolgozta ki, a LIBECON, amely az összehasonlító könyvtári statisztikák fejlesztésén munkálkodott, a MINERVA, amelyben az európai kulturális minisztériumok, mint a kulturális örökség tartalmának hordozói

szerveződtek hálózatba. A CELIP program kifejezetten a kelet- és közép-európai országokat célozta meg a tartalomszolgáltatókkal kötendő licenc-szerződésekre való felkészítéssel. A Cultivate web-magazinhoz hasonlóan a közgyűjteményi szektorok közötti információáramlást segíti elő a Digidigit Forum projekt, amely elektronikus hírlevélben tájékoztatja az aktuális eseményekről az olvasókat.

A hatodik keretprogram (FP6)

A keretprogram általános, de ambiciózus célkitűzése nem kevesebb, mint az Európai Unió vezető gazdasági térséggé válásának megvalósítása 2010-ig. Ennek érdekében teljes költségvetésének majdnem 4%-át (17,5 milliárd euró) a tagországok kutatási és technológiafejlesztési támogatására fordítja. Ennek keretét adja az ún. Európai Kutatási Térség (ERA) megvalósítása.¹⁰

Az FP6 támogatási rendszere a 2002-2006 közötti időszakot öleli át. Filozófiája nagy vonalakban követi elődjét, tehát nem kutatási területek vagy intézménytípusok alapján határozza meg a fejlesztés irányait, hanem néhány, jövőbe mutató társadalmi-gazdasági cél megfogalmazásával. Szemben az FP5-tel, a jelenlegi átfogó programban néhány változtatásra is sor került terminológiai és tartalmi szinten egyaránt. Az FP5-ben 13 kulcsakciónak nevezett egységek száma az FP6-ban hét kiemelten kezelt témára csökkent, amelyek közül az egyik (a könyvtárosok szerencséjére...) változatlanul „Az információs társadalom technológiái” címet viseli. Az új program rendszerében tehát megmaradt a korábban a könyvtárak számára legtöbb lehetőséget nyújtó keret.

A kutatási célok megvalósításának eszközei a korábbiakhoz képest újabbakkal bővültek. Ezek az Oktatási Minisztérium honlapjáról idézve a következők:

Integrált projektek: A hét tematikus prioritás olyan kiemelt szakterületein szervezendők, melyek

egyrészt fontos társadalmi-gazdasági célokat szolgálnak, másrészt Európa gazdasági versenyképességét erősítik. Az integrált projektek évégett gyűjtsek össze az ismeretek kritikus tömegét, integrálják az innovációs lánc valamennyi szakaszát (kutatás, fejlesztés, demonstráció, képzés, technológia-transzfer és -értékesítés). Az integrált projekt irányítását nagyfokú autonómia jellemzi. Az ilyen projektekbe új partnereket is be lehet vonni, valamint részcelok elérésére pályázatot lehet hirdetni. Integrált projekt szervezéséhez legalább három, különböző EU-tagországból vagy társult országból származó partnerre van szükség.

Tartamuk: 3–5 év

Kiválósági hálózatok: Mindenekelőtt a hét tematikus prioritás területén szervezendők, hogy az európai kutatási összkép töredezett jellegén javítsanak és a kutatási tevékenységet koordinálják. Elsődleges céljuk nem konkrét termékek, eljárások és szolgáltatások fejlesztése, hanem a partnerek tudományos-technológiai ismereteinek kölcsönhatása és a résztvevők kölcsönös specializálódása. A kiválósági hálózat azt jelenti, hogy a partnerek közös intézkedés-csomagot fogadnak el és hajtanak végre, melynek része a kutatócserre és a képzés is.

Tartamuk: 5 évre szóló vagy hosszabb távú együttműködéshez elegendő

Az EU részvétele a tagállamok nemzeti kutatási programjaiban (169. paragrafus): Ez az új eszköz arra való, hogy általa az EU a nemzeti és regionális programok koordinálásában és támogatásában részt vegyen. A terv jogalapja az úgynevezett „169. paragrafus” (169 EG-V). Konkrétan a munkaprogramok harmonizálása, a pénzeszközök utalásának koordinálása és közös pályázati kiírások megjelentetése van napirenden”.¹¹

DIGICULT helyett: tanulás és hozzáférés

A korábbi periódusból ismertetett DIGICULT program célkitűzései némileg átalakultak, a téma teljes címe az FP6-ban „Technológiailag támogatott tanulás és a kulturális örökséghez való hozzáférés” lett. A programban tehát összevonták a digitális örökség és a tanulás két nagy témakörét.

A megfogalmazott célok szerint a tanulás eredményességének és költséghatékonyságának növelése mellett nyitott rendszerek és szolgáltatások oktatási alkalmazása szükséges. A program támogatja a mindenütt jelenlevő, kísérleti jellegű és szövegalapú tanulást és a virtuálisan együttműködő tanulási közösségeket, valamint új típusú médiumok bevonását a tanulás folyamatába.

A digitális örökség kapcsán a program továbbra is az elérhetőségre, a láthatóságra és az európai kulturális és tudományos források kereskedelmi értékének felismerésére koncentrál. Ennek érdekében a digitális könyvtári szolgáltatások fejlesztésére, széles sávú elérhetőségre és az európai kultúra, történelem és tudomány interaktív bemutató helyeinek kiépítésére van szükség. A DIGICULT folytatásaként itt is említésre kerül a kulturális turizmus fejlesztésének fontossága, valamint a film- és videoanyagok digitális helyreállításának és megőrzésének szükségessége.

A cikk megírásának idején éppen lezárult az első pályázati periódus, eredményeiről még nem készült kimutatás. A beérkezett pályamunkák számáról azonban igen: az IST 2002 áprilisában lezáródtott kiírására összesen 1473 pályázat érkezett a brüsszeli központba.

A Európai Unió néhány egyéb kezdeményezése a kulturális örökség területén

Ezen cikk keretei között az Európai Unió projektjeinek csak egy részét, „Az információs társadalom technológiái” (IST) kulcsakciót, annak is a digitális örökséggel összefüggő részét próbáltuk meg áttekinteni. Ezen a – kulturális projektekkel is foglalkozó – fontos területen kívül azonban több olyan kezdeményezés is elindult, amely tartalmilag ugyan összefügg az IST-vel, de szervezetenként elválik attól.

Bármely, digitális örökséggel és kulturális tartalommal foglalkozó uniós tevékenység számbavételekor hivatkoznunk kell a már említett **eEurope** kezdeményezésre, amely globálisan célozta meg a digitális technológia elterjedésének felgyorsítását az európai társadalmakban és gazdaságban, beleértve természetesen a kultúrát is.

Az eEurope akcióterv része a napjainkban is rendkívül erőteljesen működő kezdeményezés: az **eContent** program¹², amely az információs társadalom fejlődésének felgyorsítására alakult. Az eContent két fő iránya: a köz-szektor információhoz való szélesebb hozzáférés és azok használatának elterjesztése, valamint a tartalom-termékek mennyiségének növelése többnyelvű és többkultúrájú környezetben. A programon belül támogatott projekteknek erőteljesen a technológia fejlesztése a célja, tudományos kutatást, hálózaton kívüli multimédia alkalmazásokat és nagy tömegű digitalizálási munkákat nem támogatnak. A legtöbb projekt esetében a pályázók kötelező önrésze legalább 50%.

A **Culture 2000**¹³ programot az Európai Unió 5 éves futamidőre alapította (2000–2004), 167 millió euró támogatási összeggel. Az egy- vagy két éves programokra valamennyi művészeti és kulturális ágazat pályázhat (előadóművészetek, képzőművészetek, irodalom, örökség, művelődéstörténet stb.). A programok célja a közös kulturális tér létrehozásának előmozdítása volt, amelyet a kulturális sokszínűség és a közös kulturális örökség jelle-

mez. A Culture 2000 céljai között szerepel a kreativitás és a mobilitás elősegítése, a kultúrához való nyilvános hozzáférés biztosítása, a művészetek és a kultúra terjesztése, az interkulturális párbeszéd és tudás támogatása.

A Culture 2000 mellett az Oktatási és Kulturális Főigazgatóság több olyan programot indított, amelyekhez könyvtárak is kapcsolódhatnak. Az oktatás különböző formáinak támogatására alakult a Sokrates és a Leonardo da Vinci program. A Tempus projekt kifejezetten a EU-tagok és a partner-országok felsőoktatási együttműködését segíti elő. Szakmánkban a képzés kulcs-szerepet játszik, ezért az oktatási projektek is több lehetőséget nyújtanak a könyvtárak részvételére a felhívásokban. Különösen nagy érdeklődésre tarthat számot a képzés új módszereit támogató eLearning program¹⁴, amely a sokat emlegetett eEurope akcióterv részeként hosszú távon határozza meg az oktatás-képzés új útjait.

Az Európai Unió IST programjai átfogó módon határozzák meg a kontinens egészére vonatkozó fejlesztési irányokat, támogatási rendszerük egységesen tekint a tagországokra. A közös szemléletű, társadalomfejlesztést szolgáló támogatási politika közép- és hosszú távon szükségszerűen meghatározza a fejlődés irányait. Az európai intézmények – ha részesülni kívánnak az Unió anyagi támogatásában – tevékenységüket a politika által meghatározott irányokhoz igazítják, intézményrendszerük fokozatosan átalakul. A közös munka alapján alakul ki az egységes terminológia és a szabványok rendszere; a kommunikációs csatornák egységesülnek, az intézményi és személyes kapcsolatok fejlődnek.

Ha áttekintjük az FP5-ben elkezdett, és remélhetően most is folytatódó könyvtári projektek sorát, átfogó képet kapunk a szakmánkat érintő fő trendekről. A magyar könyvtárügy eddig megfelelő súllyal képviseltette magát az Európai Unió programjaiban. Elemi érdekünk, hogy aktivitásunk a jövőben is megmaradjon.

Jegyzetek

1. Az FP4 programjainak ismertetésére ld.: Koltay Tibor: Az Európai Unió újabb elektronikus könyvtári projektjei. In: Tudományos és Műszaki Tájékoztatás, 1996. 9. sz. 346-348. p.
2. A kilenc program a következő volt: CECUP – szabványosítás; DEDICATE – távoktatás; EXCEL – korábbi programok adaptálása három közép-európai országban, többek között a könyvtárak és könyvkereskedelem közötti kommunikáció elősegítésére; EXPLOIT – az FP3 programok eredményeinek összegzése és szétsugárzása; LIBECON – statisztika; LISTED – közkönyvtárak, élethosszig tartó tanulás; ONE – Z3950; PRIDE – digitális könyvtárak; PUBLICA – közkönyvtárak. A programokról és a magyar résztvevőkről ld. bővebben:
<http://www.cordis.lu/libraries/en/cee/eclibact.html>
3. eEurope Action Plan:
http://europa.eu.int/information_society/eeurope/action_plan/pdf/actionplan_en.pdf, magyar nyelvű fordítása:
<http://www.oki.hu/eudok.asp>
4. Evaluation of socio-economic aspects of projects in the area of Cultural Heritage Application. Report of an evaluation panel 2000.
<ftp://ftp.cordis.lu/pub/ist/docs/digicult/socio-economic-ev-al-short.pdf>
5. A projektek teljes felsorolása részletes programleírással és résztvevőkkel megtalálható:
http://www.cordis.lu/ist/ka3/digicult/projects_ac.htm
6. <http://delos-noe.iei.pi.cnr.it/>
7. <http://www.ki.oszk.hu/delos/index.html#esemeny>
8. <http://www.cultivate-int.org/>
9. Magyar fordítását ld.:
<http://www.ki.oszk.hu/pulman/dg/index.html>
10. Az FP6-tal kapcsolatos legfontosabb ismeretek, pályázati lehetőségek, úrlapok stb. magyar nyelven megtalálhatók az Oktatási Minisztérium honlapján:
http://www.om.hu/indexcikk_kutatas.ivy?colid=j467.html
11. http://www.om.hu/indexcikk_kutatas.ivy?colid=j467.html
12. <http://www.cordis.lu/econtent/>
13. A programról magyarul a Kultúrpoint Iroda honlapján olvashatunk. http://www.kulturpont.hu/kultura_.html
14. Az eLearning honlapja:
http://europa.eu.int/comm/education/programmes/elearning/index_en.html

ELHUNYI KISS JENŐ (1933-2003)

2003. július 21-én váratlanul elhunyt Kiss Jenő, a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár ny. főigazgatója, Pro Urbe Budapest díjas, Szabó Ervin Emlékéremmel és Kiváló Népművelő címmel kitüntetett könyvtáros, a magyar könyvtárügy meghatározó személyisége. Kiss Jenő 1955-ben végzett az ELTE BTK könyvtár szakán, diplomája megszerzése után 1955-56-ban a Békéscsabai Megyei Könyvtárban dolgozott, 1956-60 között az Országos Széchényi Könyvtár tudományos munkatársa volt. 1960-1968-ig a SZOT kulturális osztályának könyvtárügyi előadójaként dolgozott, majd 1968-1979 között a Művelődésügyi, majd Kulturális Minisztérium vezető munkatársa volt. 1979-ben a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár főigazgató-helyettese lett, 1980-tól pedig nyugdíjba vonulásáig a főigazgatója volt. 1983 és 1986 között a Magyar Könyvtárosok Egyesületének alelnöki posztját töltötte be. Külsős előadóként az ELTE Könyvtártudományi tanszékén (is) tanított. Könyvtárban óráira hallgatói, tanítványai jó szívvel emlékeznek vissza. Nevéhez elsősorban a magyar könyvtárügy helyzetét, fejlődését bemutató összefoglaló írások, elemzések fűződnek. Főbb művei: *Könyvtárügy (1960)*, *Könyvtárosok zsebkönyve (1964)*, *Papp Istvánnal és Bereczky Lászlóval közösen*, *Libraries in Hungary (1972, németül, oroszul és japánul is)*, *A magyar könyvtárak (1988, angolul is)*. Lapunkban legutóbb a megyei könyvtárak szervezésének 50. évfordulójához kapcsolódó, visszaemlékező írását közöltük *Emlékek, élmények, észrevételek az ötven éves közművelődési könyvtárügyről (Könyvtári Figyelő, 2000.1-2. sz.)* címmel.